

Sexta nobis proposita ex parte tua quaestio continebat, quod cum aliquibus Judicibus causa committitur, & quandoque contigit quod Reus auctori obicit, quod stare non potest in iudicio, utpote vinculo excommunicationis adstrictus, Si reus non velit statim eum probare excommunicatum, siue non possit an Auctor nihilominus audiri debeat, donec super eo quod obicitur rei veritas fieri patefacta.

Hanc dubitationem taliter removemus, quod si ille qui tale quid statim, vel infra terminum competentem non probaverit legitime quod intendit, Auctor permitti debet, ut sine offensione quolibet audiatur. Caterum si vel ex confessione Auctoris, vel alio quolibet modo, legitime constiterit esse Auctorem vinculo excommunicationis adstrictum a Judicibus delegatis secundum formam Ecclesiae valet absolvi: itaut si propter aliam iustam causam, & evidentem ab ordinario iudice, vel delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorem debet absolvendus remitti: qui si malitiose adhiberit, delegati iudices id ritu Ecclesiastico libere exequantur; dummodo non sit tale genus excommunicationis illius, cujus absolutio Sedi Apostolicae reservetur. Explorati si quidem iuris existit, ut delegatis Judicibus, quibus principale committitur, & accessorium committatur.

Si vero ab his fuerit praestitum iuramentum quod stabit mandato Ecclesiae, absolutus rursus interrogas, an coram eisdem Delegatis, vel Ordinario a quo excommunicatus extitit, teneatur super eadem causa, pro qua excommunicatus fuerat, respondere, & quorum debeat iudicio, vel mandato stare? In quo casu taliter respondemus, quod coram ipsis excommunicatoribus super illa causa pro qua fuerat excommunicatus stare debet, & eorum servare mandatum, nisi specialiter fuerit illud aliis Judicibus a Sede Apostolica delegatum. Quod si excommunicatores malitiose distulerint: tunc delegati eandem Jurisdictionem quam in principali, & in accessorio exercent.

INNOCENTIUS III.

PAPA CLXXVI.

AN. ÆR. C. C. MCXCVIII.

Innoentius III. antea Lotharius, Trasimundi Filius, natione Italus, patria Anagninus, ex nobili Comitum Signiae genere ortus, antea Diaconus Cardinalis SS. Sergii & Bacchi, electus est Romanus Pontifex die 8. (a) Januarii anno 1198. Dilata est (b) eius ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor temporum, nono Kalendas Martii, & sequenti Dominica (die scilicet 22. Februarii) fuit apud Sanctum Petrum in Episcopum consecratus, & in eiusdem Apostoli cathedra constitutus. Sedit in Pontificatu annos XVIII. menses VI., dies

(a) Hanc suae electionis diem assignat Innocentius in Epistola, quam scripsit de legitima sui electione a nobis inferius referenda: data est enim Laterani 7. Idus Januarii.
(b) Sic legitur in Actis Vitz Innocentii a Francisco Bosqueto, ex veteri Collegii Fuxensis MS. editis, & quorum exemplar asservatur Roma in Bibliotheca Vallicelliana.

dies IX. (a) temporibus Alexii Angeli, Balduini, & Henrici Orientis, Othonis in Occidente Imperatorum. Obiit siquidem Perusii die 16. Julii anni 1216. ibique sepultus est in Ecclesia Cathedrali Sancti Laurentii. Vacavit Sedes per diem. (b)

I.

De legitima sui Electione, quae ut fausta, & republicaeque salutaris existat, omnes Deum orare iubet.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei.

Ex Raynaldi Annal. & Epist. Inno. III. lib. 1. Epist. 11.

Proemium.

Ineffabilis sapientia conditoris sic omnia, quae alto consilio simul ab aeterno praevit, per labentium temporum vices mirabili quadam dispositione dispensat, ut nec error in ordine, nec in opere sit defectus: cum divina scriptura testante cuncta fecerit in numero, pondere, & mensura. Licet ergo nihil in terra sine certa causa, propriaque ratione disponat, imperfectum tamen conditionis humanae non solum in causis operum deficit perscrutandis, verum etiam in ipsis causarum operibus vix sufficit admirari. Quod utique considerans Apostolus exclamabat: O altitudo divitiarum sapientiae, & scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viae eius. Quamvis enim universae viae Domini misericordia & veritas, & omnia opera eius iudicia sunt, testante propheta; usque adeo tamen successus hominum humiliationem, & exaltationem eorum dextera Domini, licet iusta, occulta tamen ratione procurat, ut causa nobis non modici stuporis existat, quod in regimine potestatis, juniores quandoque senioribus anteposit. Ut juxta Prophetam, filii nascantur pro patribus, qui super omnem terram principes constituti, dominici nominis recorderentur: sicut de nobis ipsis a Domino factum est, & est mirabile in oculis nostris. Sane felix mem: Coelestino patre, ac Praedecessore Nostro VI. Idus Januarii viam universae carnis ingresso, & in Lateran. Basilica (sicut moris est) honorifice tumulato, fratres nostri, videlicet Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, & nos ipsi cum eis simul in unum secessimus, ut tanto licentius & tutius de substitutione Pontificis tractarem, quanto tractatus ipse majorem deliberandi copiam, & amplioris circumspersionis consilium requirebat. Cumque Missarum solemnibus in honorem Sancti Spiritus celebratis requisita fuissent omnium voluntates, ad insufficientiam nostram oculos extenderunt: humano forsitan estimantes arbi-

Obitus Coelestini PP.

Bull. Rom. Tom. III.

(a) A die electionis, non consecrationis deducendus.
(b) Exclusis extremis: Honorius siquidem successor electus est die 18. Julii anni 1216. ut infra dicemus.

trio, in sacculo Benjamin scyphum argenteum invenire. Licet plures ex ipsis aetatis, ordinis, & meriti ratione potuissent ad tantae dignitatis apicem dignius evocari. Cujus siquidem dignitatis onus cum insufficientia nostra penitus recusaret, utpote nostris debilibus humeris importabile, sub illius tamen confidentia, & exemplo, qui infirmitatem Beati Petri trina prius negatione probatam, post trinae confessionis vocem in gubernatione suarum ovium confirmavit. Quod personae nostrae multiplex imperfectio denegabat, in ipsius contulimus voluntatem, fratrum nostrorum acquiescentes instantiae: ne reluctatio diuturna disidii pareret detrimentum, aut dispositioni divinae videretur aliquatenus obviare: sperantes quod ille, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui novissimum fratrem virum utique secundum cor suum in Regem de postfoetantes assumpsit, de lapidibus suscitabit filium Abrae, vocans ea quae non sunt, tanquam ea quae sunt: ut infirma eligens fortia quaeque confundat. Nos igitur ecclesiae provisionis sollicitudinem affumentes, & non modicum confidentes de vobis, quos nobis Dominus ad tantae difficultatis onus levius perferendum sollicitudinis nostrae voluit esse participes: Universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus insufficientiam nostram vestris orationibus apud Dominum adjuveris: & circa commissam nobis dominici gregis custodiam diligenter, & utiliter vigilantes, defectum nostrum humiliter supplere velitis: & injunctam nobis ecclesiasticae oneris gravitatem vigilantibus studio comportare. Nos enim vos tanquam principalia membra Ecclesiae honorare intendimus, & in necessitatibus vestris (quantum Dominus permiserit) adjuvare.

Datum Lateran. quinto Id. Januarii.

Datum die 9. Januarii 1198. Pont. An. I.

II.

Confirmat Sententiam per Legatos Apostolicae Sedis latam contra Marcovaldum libertatis Ecclesiae violatorem, & patrimonii Ecclesiae invasorem.

Ex Baluz. loc. cit. Epist. 38.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Episcopis per Marchiam constitutis.

Et zizania non avellere ante messem, evangelica doctrina praecipitur: & malos usque ad sententiam tolerare, canonica institutione monemur: verum & zizania in manipulos colligata comburere debemus post messem, & iniquos post sententiam evitare. Hoc siquidem attendentes licet Marcovaldus multa contra libertatem Ecclesiasticam, & Ecclesiae patrimonium praesumpisset, cum tamen excommunicare distulimus, ne si admonitio non preceperet ad proferendam Sententiam, non zelo reformationis, sed ex odio moveri potius videremur. Caeterum cum dilecti filii nostri C. Tituli Sancti Laurentii in Lucina, & I. Tituli Sanctae Priscae Presbyteri Card. Apostolicae Sedis Legati

Exordium.

Longanimitas erga Marcovaldum adhibita.

In contumacia peritens a Legatis Sedis Apoll. excommunicatur.

Sententia ab Innocentio confirmatur.

Fautorum pene.

de mandato nostro Marchiam fuissent ingressi, & dictum Marcovaldum per suas literas attentius monuissent, ut ab Ecclesiarum incendio, Villarum, & Castrorum devastatione, qua in eorum oculis perpetrabat, desisteret, & exercitum dimitteret; cuius occasione tota fere Marchia vastabatur: nec ipse eorundem Legatorum monitis parvisset, in eum propter contumaciam excommunicationis sententiam protulerunt. Nos igitur, quod ab eisdem Card. factum est, ratum habentes, ac volentes inviolabiliter observari, praesertim cum plura subsint, quare fuerit excommunicationis sententia ferendus, utpote qui fidem Ecclesiae multoties praestitam, violavit, qui patrimonium Ecclesiae invadere, ac detinere praesumpsit, & illud saepe communitus, restituere non curavit: fraternitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus tam eum, quam complices eius excommunicatos publice nunciatis, & faciatis per vestras Dioeceses nunciari. Nos enim Praedecessorum Nostrorum statuta sequentes, ac attendentes, quod magis oporteat Deo servire, quam hominibus, omnes, qui ei Marcovaldo fidelitate sunt, vel Sacramento astricti, Apostolica auctoritate a Sacramento absolvimus: & ne ipsi fidelitatem observent, modis omnibus prohibemus: cum fidelitatem, quam aliqui Christiano Principi iuraverunt, Deo, ejusque Sanctis adversant, & eorum praeccepta calcanti nulla mandentur auctoritate servare. Omnes autem, qui ei post denunciationem ipsam divina praesumpserunt officia celebrare, vique ad mandatum nostrum suspensionis praecipimus sententiae subjacere. Ideoque praesentium vobis auctoritate mandamus, quatenus omnes, qui ei iuramenti, vel fidei tenebantur religione astricti, denunciatis, & denunciari faciatis per Sedem Apostolicam absolutos.

III.

Confirmat regulas quasdam a Canonicis Perusinis mutuo assensu factas ad quietem, & communem vitam in Capitulum induendam.

Ex Histo. loc. cit. Epist. 46.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archipresbytero, & Canonicis Perusinis.

Exordium:

Ad tollendas lites illas, quas fratrum plerumque odium comitatur, per quas etiam quies, profectusque claustralium impeditur, speciali sollicitudine intendere nos oportet, quanquam generaliter omnium fidelium amplecti pacem, & querere ex iniuncta nobis pastoralis curae officio teneamur. Ea siquidem consideratione diligenter industi, cum ad notitiam nostram super observatione ordinis in Ecclesia vestra vobis divisus ad invicem, & propter hoc ad Sedem Apostolicam laborantibus quaestio pervenisset, dilectum filium C. Sancti Adriani Diaconum Cardinalem vobis designavimus auditorem. Mediante itaque ipsius vigilantia studiosa inter vos super discordia illa per Dei gratiam amabiliter convenistis: & certam inde Constitutionem mutuo consensu formastis: quae

Regulae Perusini Capituli eorum Delegato Apostolico compatae.

Confirmatur.

Numerus Capitulum, & Officiorum distributio.

De electione Archipresbyteri.

Ejus muneris partes.

De Novitiis.

futuris temporibus a vobis, & successoribus vestris perpetuo debeat conservari. Eam autem nobis fecimus recitari, & auditam auctoritate curavimus Apostolica confirmare, rationabilem ipsam, & sine pravitate vitio cognoscens: unde ad majus iudicium firmitatis Constitutionem eandem praesenti scripto duximus inferendam. Est ergo in ipsius vestrae compositionis principio constitutum, ut in Ecclesia vestra sint octo regulares Canonici, & Professi, duo alij Clerici, qui in Subdiaconatus, vel Accolitus Officio tam interius, quam exterius sufficiant deservire: in quorum servitio nullus omnino laicus admittatur: praedictorum autem octo major Archipresbyter erit, alius ordinarius, sequens Camerarius fiet, ita quod Archipresbyter inter omnes praelationis officium obtinebit, utpote cum sit pene eum omnis circa domum ipsam, auctoritas, & ipso praesente cuncta cessent officia, & per eum, cum assensu tamen omnium fratrum, vel maioris partis, cum necesse fuerit, disponatur. Ordinarius vero claustrum debet ex Officio custodire, signare diligenter, & auctoritate a singulis lectiones: quia nullus debet legere, nisi lectio, quae legenda est, prius ab eo fuerit auscultata: divina officia in Ecclesia temperabit, & qua voce utendum sit, servato moderamine providebit: Religionem faciet observari, vices Archipresbyteri in ipsius absentia suppleturus: excessus quoque, si qui essent (quod abijt) in Capitulo referet: & cum consilio Fratrum absente Archipresbytero, praesentiam super his imponet: libros debet nihilominus custodire. Haec omnia, quae praemisimus, si utrumque istorum abesse contigerit, per tertium debet sine recalcatione suppleri. Camerarius siquidem omnia debet recipere, & etiam ei convenit resignari quicquid ad manus devenerit aliorum. Ipse vero quod cuique opus erit, juxta facultates domus provide dispensabit: mancia, & alia, quae fuerint necessario danda, intus, & foris eum consilio Archipresbyteri sine murmure tribuet: quo absente recipiet hospites, & eis hilariter ministrabit. Cum autem fuerit Archipresbyter eligendus, eligentur prius a Capitulo tres de ipsis fratribus bonae opinionis, & vite, quorum unus sit Presbyter, alius Diaconus, tertius Subdiaconus, qui exquisita seorsum, & per scripturam Fratrum omnium voluntate illum eligent, & in Sede constituent, in quem majoris, & sanioris partis vota concurrent. Quo facto eidem habenti Regulam Beati Augustini prae manibus, tribuent omnes obedientiae manum. Erit autem talis electus, qui vel sit Sacerdos, vel possit ad Sacerdotium promoveri. Ipse vero Archipresbyter ordinarius, & camerarius, prius tamen assensu Fratrum omnium, vel sanioris partis requisito separatim, instituet: & ipse Camerarius per unamquamque, hebdomadam super datis, & receptis reddet coram Archipresbytero, & Fratribus in Capitulo rationem. Novitios quidem ad Regularis Ordinis observantias aspirantes, Archipresbyter cum consilio Fratrum, vel sanioris partis recipiet. Sublato vero illo, quod de professione dicitur, ad mandatum nostrum cum subintelligatur non positum, & expressum solet vitium generale. Ceterum novitii claustrum ingressi, in ultimo chori debent per manum Archipresbyteri institui, ibique debent per octo die-

De Vestitu Canonico.

De Vita.

Alia Regulae.

De Laicis servitibus.

Clausulae.

traire: silva in omnibus Sedis Apostolica auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani nonis Martii.

IV.

Confirmato Pisani Archiepiscopi metropolitico jure super Corsicanis Ecclesiis, eisdem concedit Primatum super Provincias Turritanam, Calaritanam, & Arborensis.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Ubaldo Pisano Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Si sua cuique jura illibata servamus, & eos, qui in Ecclesia Dei pro injuncto sibi officio, & devotione sincera plus aliis elaborant, dignae retributionis vicissitudine diligentius, ac specialius honoramus: quod nostrum est juxta commune debitum (sicut debemus) exequimur, & Apostolicae Sedis honorem integre custodimus. Proinde cum felicis memoriae Praedecessor noster Innocentius Papa de discordia, & guerra, quae inter Pisana, & Januena Civitates extitit, multas hominum clades, & Christianorum captivitates innumeras pervenisse considerans, utriusque partis saluti tam spiritaliter, quam temporaliter paternae sollicitudine studuerit providere, atque pro bonopacis, & recompensatione Episcopatum, quos utique a Praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiae Pisanae concessos, in Insula Corsica a Praedecessore tuo bonae memoriae Archiepiscopo Uberto accepit, in Galuren. judicatu duos Episcopatus Galtellin. videlicet, & Civitaten. & Papolonien. Episcopatum sibi, ejusque Successoribus, & per eos Ecclesiae Pisanae concesserit, & metropolitico jure subjecerit. Nos, qui in Sedis Apostolicae administratione (licet indigni disponente Domino) sibi successimus, eandem concessionem, antecessorum nostrorum bonae memoriae Adriani, Alexandri, Clementis, & Coelestini Papae vestigiis inherentes, auctoritate Apostolica confirmamus, & ratam manere censemus. Praedecessorum quoque nostrorum vestigiis inherentes, vobis primatus honorem Turritan. Provinciae confirmamus. Ad majorem etiam honorem cumulum Pisanae Civitatis, ut Pisana Ecclesia, cum universo ejusdem Civitatis Populo in fidelitate, atque devotione Sacrosanctae Romanae Ecclesiae jugiter perseveret, & in ipsa quotidie augmentetur, pro devotione quoque, & honestate tua Frater Ubalde Pisanae Archiepiscopo, personam tuam, & per te Pisanae Ecclesiam amplioris munimine volumus decorari. Tibi ergo, tuisque Successoribus Primatum super Calaritan. & Arboren. Provincias datum concedimus, & auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus: ita quidem, ut eos ad Concilium vocandi, excessus eorum corrigendi, & in doctrina Apostolica confirmandi, atque cetera omnia, quae ad jus primatus pertinent, in eos exercendi habeatis liberam facultatem. Verum tamen supradictarum duarum Provinciarum Archiepiscopos ad Concilium non

Exordium.

Innocentius II. Decretum de Corsicanis Ecclesiis.

Ab Innocentio III. confirmatur.

Pisani Archiepiscopi Primatus super Calaritanam, & Arboren. Provincias.

1198.

In m super Turritanam.

Confirmatur quoque eidem legato Sar- 122.

A 12 Privile- 122.

non vocabitis Pisas, sine conscientia Romani Pontificis. Super Turritan. vero Provinciam, dignitatem Primatus, sicut a Prædecessoribus nostris Ecclesie Pisan. concessum est, habeatis: Legationem quoque Sardinie a Prædecessore Nostro Papa Urbano Prædecessoribus tuis concessam, & fel. cis memorie Innocentii, & sancte recordationis Eugenii, atque Anastasii, & Coelestini Romanorum Pontificum privilegii in perpetuum roboratam, tibi, tuisque Successoribus presentis scripti pagina confirmamus, & confirmationem ipsam ratam, & inconvulsam perpetuis temporibus decernimus permanere. Denique ut Pisan. Civitas, que favore celestis numinis de inimicis Christiani nominis victricem frequenter obtinuit, & eorum Urbes plurimas subjugavit, amplius honoretur, equo albo cum nacho albo in processibus utendi, & crucem, vexillum scilicet dominicum, per subiectas vobis Provincias portandi, & per spacium illud Vulteran. Episcopatus, quo de Pisan. Episcopatu ad Populonen. transitur, tibi, tuisque Successoribus licentiam damus. Pallii quoque usum fraternitati tue concedimus, ut videlicet eo secundum consuetudinem Pisan. Ecclesie perfruatur, & in consecrationibus trium Episcoporum in Corsica. Alerien. videlicet, Ajacca. & Sagonen. ac prædictorum duorum in Sardinia, & Populien. Episcopi, quorum Metropolitanus existis. Si qua igitur in futurum &c.

V.

Litteras Apostolicas sub dimidia datas Bulla parem cum iis, que Bulla integra diriguntur, firmitatem habere, decernit.

Ex Baluz. dec. 6. Epist. 103.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælati, ad quos littere istæ pervenerint.

NE promotionis nostre primitias Domino negaremus, qui cum universa opera nostra consecrare tenemur, statim post electionem nostram tam pauperum, quam aliorum apud Sedem Apostolicam existentium petitionibus intendere cœpimus, & eorum negocia promoveri: ne si otio tanto tempore vacaremus, corpus, & animus ex otiositate torperent. Verum quoniam insolitum fuit hætenus, ut sub dimidia Bulla ad tot, & tam remotas Provincias littere Apostolicæ mitterentur, & ex hoc littere ipsæ diutius, quam vellemus possint ex aliquis dubitatione suspendi: ut quorum interest, parcamus laboribus, & expensis, universas litteras, que ab electionis nostre die, usque ad solemnitatem consecrationis sub Bulla dimidia emanarunt, parem cum illis firmitatem obtinere decernimus, que in Bulla integra diriguntur. Nulli ergo &c.

Datum Laterani tertio nonas Aprilis.

Dat. die 1. Aprilis 1198. Pont. An. 1.

VI.

Confirmat transactionem quamdam initam inter Rothomagensis Archiepiscopum, & Ricardum Angliæ Regem.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Waltero Rothomagensi Archiepiscopo.

Ex Baluz. Epist. 108.

Cum emergentium litigia quæstionum vix possint sine alterutro litigantium lesione judicialiter diffiniri: si quando partes inter se super mota quæstione honeste conveniunt, tanto libentius compositioni eorum præsidium. Apostolicum impertimur, quanto per hoc neutrum lædimus, & amplius utrumque juvamus. Intelleximus siquidem tam ex litteris tuis, quam Reverendissimi in Christo filii nostri Ricchardi Angliæ Regis illustris, & plurium aliorum, quod super discordia, que inter te, & eundem Regem super Villam Andeli cum Rupe, ac Insula mota fuerat, regia serenitas Evangelicum illud attendens: Qui se humiliat, exaltabitur: & quanto major es, humiliat te in omnibus: Humiliavit magnificentiam suam, & feveritatem regiam, passus est emolliri, ut ad honorem ejus, cui servire regnare est, amicabilem tecum compositionem iniret, & in utilitatem Rothomagensis Ecclesie Molendina, que habuit apud Rothomagum cum Villis de Diepa, & Boteilles, & Manerio de Lovers cum omnibus pertinentiis, & libertatibus suis, & ministerio de Lovers, & foresta de Aliermont (sicut in authentico ejusdem Regis confecto exinde plenius continetur) tecum perpetuo commutaret. Nos igitur permutationem ipsam, sicut amabiliter facta est, & ab utraque parte recepta, & authentico ipsius Regis exprimitur, auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem hujus nostre confirmationis evidentiam, authenticum ipsum de verbo ad verbum nostris duximus litteris exprimentum, quod tale est. Ricchardus Dei gratia Rex Angliæ, Dux Normaniæ, Aquitanie, Comes Andegaviæ, Archiepiscopus, Episcopus, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Senescalcis, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris, Ballivis, & omnibus fidelibus suis salutem. Cum Sacrosancta Ecclesia sponsa sit Regis Regum, & unica dilecta illius, per quem Reges regnant, & Principes gubernacula possident, tanto ampliore ei volumus devotionem, & reverentiam exhibere, quanto certius non regiam tantum, sed omnem à Domino Deo esse credimus potestatem. Unde sicut Venerabilis Rothomagensis Ecclesia, que inter universas terrarum nostrarum plurima celebritate dignoscitur enitere, pro rerum necessitate, vel temporum nostris ducit utilitatibus opportuna diligentia consulendum. Sic nos ejusdem Matris nostre commodis, & augmentis digna compensatione dignum ducimus respondere. Sane Villa Andeliaci, & quibusdam aliis adjacentibus locis, que erant Rothomagensis Ecclesie minus sufficienter firmatis, inimicis nostris in terram nostram Norman. per eadem loca patebat ingressus, per que incendiis, & rapinis, necnon & aliis hostilitatis sevitis in eandem terram nonnunquam

Exordium.

Permutatio facta.

Confirmatur.

Instrumentum permutationis.

nunquam licentius grassabantur. Quocirca Venerabili Patre Waltero Archiepiscopo, & Capitulo Rothomagen. debitum habentibus ad nos, & prædictæ terre nostre damna respectum, facta est hæc permutatio inter Ecclesiam Rothomagen. & Archiepiscopum Rotho. Walterum ex una parte, & nos ex altera parte de Manerio, de Andeli in hac forma, scilicet, quod idem Archiepiscopus de conscientia, & voluntate Domini Papæ Coelestini III. & de assensu Capituli Rothomagen. Ecclesie, & Coepiscoporum suorum, & Cleri ejusdem Archiepiscopatus, concessit, & in perpetuum quietum clamavit nobis, & heredibus nostris prædictum Manerium de Andeli cum novo Castello de Rupe, & cum Foresta, & cum aliis omnibus pertinentiis, & libertatibus suis, exceptis Ecclesiis, & Præbendis, & feudis Militum, & excepto Manerio de Fraxinis, cum pertinentiis suis. Quæ omnia idem Archiepiscopus Ecclesie Rothomagen. & sibi, & successoribus suis retinuit, cum omnibus libertatibus, & consuetudinibus suis, & cum omni integritate sua in perpetuum: ita quod tam Milites, quam Clerici, & omnes homines tam de feudis Militum, quam de Præbendis, sequentur Molendina de Andeli, sicut consueverunt, & debent, & molitura erit nostra: Archiepiscopus autem, & homines sui de Fraxinis molent, ubi idem Archiepiscopus volet, & si voluerint molere apud Andeli, dabunt molituras suas, sicut alii ibidem molentes. In escambium autem prædicti Manerii de Andeli, cum pertinentiis concessimus, & in perpetuum quietam clamavimus Ecclesie Rothomagen. & prædicto Archiepiscopo, & Successoribus suis omnia Molendina, que nos habuimus Rothomagi, quando hæc permutatio integre facta fuit, cum omni sequela, & molitura sua, sine aliquo retinimento eorum, que ad molendina pertinent, vel ad molituram: & cum omnibus libertatibus, & liberis consuetudinibus, quas solent, & debent habere. Nec alii licebit molendinum facere ibidem ad detrimentum prædictorum molendinorum, & debet Archiepiscopus solvere elemosinas antiquitus statutas de eisdem molendinis. Concessimus etiam eis Villam de Diepa, & Villam de Boteilles cum omnibus pertinentiis, & libertatibus, & liberis consuetudinibus suis, exceptis elemosynis constitutis in Manerio de Diepa a nobis, & Antecessoribus nostris: quarum summa est trecentæ, & septuaginta duæ libræ, que debent solvi per manum prædicti Archiepiscopi, & successorum suorum his, quibus assignatæ sunt. Concessimus etiam eisdem Manerium de Lovers cum omnibus pertinentiis, & libertatibus, & liberis consuetudinibus suis, cum ministerio de Lovers, salvis ad opus nostrum venatione nostra, & destructione forestæ: ita tamen quod non sit in re quatuor. Concessimus etiam eis totam forestam de Aliermont cum feris, & omnibus aliis pertinentiis, & libertatibus suis, sicut eam habuimus. Hæc autem omnia in escambium prædicti Manerii de Andeli, cum prædictis pertinentiis data habebunt Ecclesia Rothomagen. & prædictus Archiepiscopus, & successores sui, in perpetuum cum omnibus libertatibus, & liberis consuetudinibus suis, sicut prædictum est. Homines autem prædicti Archiepiscopi de prædicto escambio habebunt omnes libertates, & liberas con-

suetudines, quas habuerunt homines de Andeli dum Manerium ipsum esset in manu ipsius Archiepiscopi. Hæc etiam omnia, que idem Archiepiscopus in hoc escambio recepit, vovimus, & heredes nostri Ecclesie Rothomagen. & prædicto Archiepiscopo, & successoribus suis in perpetuum contra omnes homines: ita quod si aliquis escambium aliquod est recepturus pro aliquo prædictorum, que memoratus Archiepiscopus hic recepit, nos vel heredes nostri faciemus illud escambium, & Ecclesia Rothomagen. hæc prædicta in perpetuum pacifice possidebit. Nos autem quantum Rex potest, excommunicamus, & concedimus, quod incurrat indignationem Omnipotentis Dei quicumque contra hoc factum venerit. Testibus his, Huberto Cantuarien. Archiepiscopo, Joannem Vigornien. Hugone Conventren. Savarico Bathonien. Henrico Bayocen. Garino Ebroicen. Lisardo Sagien. Willielmo Lexovien. Willielmo Constantien. Episcopis N. Abbate S. Trinitatis de Monte Rothomagen. Regino S. Wandreg. Vistore S. Georgii, N. ulterioris portus, Osberto de Pratellis, N. de Augusto, N. de Cornecillis Abbatibus, Joanne Comite Mauric. Othone Comite Pictaven. Balduino Comite de Albamare, Rad. Comite Augi, Will. Mariscallo Comite de Strigoill. Willielmo filio Rad. Sen. Norm. Roberto de Tunchan Sen. Andrea, Willielmo de Humeto, Constabl. Norm. Gliberto filio Renif. Hugone Brun. Gaufrid. de Lezimaco. Willielmo de Rupitus, Rad. Camerario de Tancarvill. Willielmo Marcel. Rad. Teism. Gaufrido de Sai, Roberto de Harecort, & multis aliis. Datum per manum Eustachii electi Helien. tunc Agentis Vicecancellarii, apud Rothomagum, Anno ab Incarnatione Domini MCXCVII. 16. die Octobris: Anno Regni nostri VIII.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Rome apud Sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii, Cancellarii vicem agentis sexto Kalendas Maji Indictione I. Incarnationis Domini MCXCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. Anno I.

Dat. die 16. Aprilis 1198. Pont. An. 1.

VII.

Ratum habet foedus initum inter Philippum, Francie Regem, & Balduinum Comitem Flandriæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Philippo Illustri Regi Francie.

Ex Baluz. Epist. 150.

LIcet ex injuncto nobis Apostolatus officio cunctorum teneamur providere quieti, & pacem inter singulos exoptare, quietem tuam, & Regni tui tanto specialius conservare volumus, & debemus, & inter magnificentiam regiam, & homines tuos firmæ pacis existere foedera, studiosius affectamus, quanto personam tuam specialiori diligimus in Domino charitate, & pacem tuam, & Regni tui ad Ecclesie commodum cognoscimus efficacius redundare. Eapropter cuarissime in Christo filii

Proemium.

tuis

Confirmatio Federis de quo in Epistola...

Tenor Tituli...

tuis iustis precibus inclinati, & petitionibus tuis quantum cum Deo possumus, gratum imperpetuos assensum, felices mem. C. Papae Prædecessoris nostri vestigiis inherentes, compositionem factam inter serenitatem tuam, & dilectum filium nostrum Baldum Comitem Flandriæ pro pace perpetuo servanda, sicut rationabiliter facta est coram viris religiosis, & prudentibus, & scripto authentico roborata, & firmata pluribus juramentis, & ab utraque parte recepta, auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem ipsius facti notitiam authenticum prædicti Comitis, de verbo ad verbum presentibus literis apponi fecimus, & transcribi: cujus tenor talis est. Ego Baldus Comes Fland. & Hainen. notum facio universis presentibus pariter, & futuris, quod ego concessi, & juravi Domino meo Ligio Philippo Illustri Regi Franciæ, quod omnibus diebus vite mee bona fide, & sine fictione ipsum juvabo contra omnes homines, qui possunt vivere, & mori præterquam de terra Hainen. contra Dominum meum Episcopum Leodicen. si ipse vellet inquietare Regem Franciæ, vel Rex Franciæ cum, sive contra Dominum Imperatorem de eadem terra, neque Regi Franciæ de hujusmodi auxilio faciendo nunquam deero, quamdiu idem Dominus meus Rex Franciæ rectitudinem mihi facere voluerit in Curia sua, & me facere judicari per eos, qui me judicare debent in Curia Regis Franciæ: & hoc faciam Domino meo Regi Franciæ asscurari per juramenta viginti hominum meorum de Hainen. quos elegerit Rex Franciæ in hunc modum. Ipsi jurabunt, & literas suas patentes Regi Franciæ inde dabunt, quod mihi consulent, & volent, & efficiant ad posse suum bona fide, ut hanc conventionem teneant Domino Regi Franciæ integre: & quod si ab hoc resilio, in captionem Domini Regis Franciæ ibunt Parisios infra quadraginta dies, postquam id sciverint, vel per se, vel per submonitionem Regis Franciæ, nisi infra eisdem quadraginta dies Regi Franciæ emendatum fuerit: nec de captionem Regis Franciæ exhibent, donec illud sit emendatum, & quotiescumque me contingerit ab hac conventionem resiliere, toties Parisios in captionem Regis Franciæ ire, & captionem ei tenere tenebuntur ad eundem modum, qui prædictus est. Eandem securitatem faciam fieri Domino Regi Franciæ contra omnes homines a quadraginta hominum de terra mea Fland. quam modo teneo, quos ipse Rex Franciæ elegerit: & quam cito ad me venerit per jus meum terra, quam Comitissa Uxor quondam Avunculi mei N. Comitis Fland. Philippi tenet nomine dotaltij a quadraginta hominum eorum illius terre, quos Rex Franciæ elegerit, eandem securitatem fieri, & præstari faciam Domino meo Regi Franciæ. Et quicumque morientur ex his, qui hanc fecerunt Regi Franciæ securitatem, heredes eorum eandem securitatem præstare Regi Franciæ faciam. Quicumque hominum meorum de utraque terra prædicta hujusmodi securitatem domino Regi Franciæ noluerint, terras suas eis auferam, nec reddam, donec Regi Franciæ dilectam fecerint securitatem. Et interim alios ad electionem Regis Franciæ faciam regi facere illam securitatem: ceterum Dominum N. Remen.

Archiepiscopum, & N. Atrebaten. & N. Cameracen. & N. Tornacen. & N. Morinen. Episcopos rogabo, & bona fide requiram, quod quotiescumque me a prædictis conventionibus resiliere contigerit, toties me excommunicent, & terram meam totam interdicto supponant, non obstante aliqua appellatione, donec id emendatum sit Regi Franciæ: & literas meas patentes tam Archiepiscopo, quam dictis Episcopis dabo continentes me his concessisse, quod hanc justitiam possint in me exercere, non obstante appellatione, si à dictis conventionibus resilio: & efficiam ad posse meum, quod ipsi litteras suas patentes super hoc dabunt Regi Franciæ. Ita etiam quod quicumque successerint Remen. Archiepiscopo, & memoratis Episcopis ad idem faciendum super me, & super terram meam Domino Regi Franciæ tenebuntur: Dominum Papam etiam, & alios summos Pontifices Domini Papæ successores rogabo, & litteras meas patentes, quas tradam Regi Franciæ, quatenus Domino Regi Franciæ suas super hoc confirmationis dent litteras, & justitiam in me, & terram meam exercenda, si ab his resilio. Sciendum præterea, quod Domino meo Philippo Regi Franciæ, & heredi suo quieto feudum Bolen. & feudum Gumar. & feudum Ostaci, siquid in illis feudis habeo, quæ omnia juravi, & sigillo meo rata firmavi. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

VIII.

De Palatio Judicum, & Tabellionum Beneventanæ Civitatis Statutum confirmat.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Consulibus, Judicibus, & Populo Beneventanæ Civitatis.

In dilectione Civitatis vestre, ac vestra, prædecessorum nostrorum volentes vestigiis inherere, ut & vos in progenitorum vestrorum devotione, quam circa Sedem Apostolicam habuerunt, ferventius de cætero, & fidelius persistatis: quæ ad profectum vestrum proveniant, sine honoris nostri dispendio gratis vobis, & tam libenter, quam liberaliter indulgemus. Sane exhibitum fuit quoddam scriptum, in presentia nostra, in quo Capitula quædam erant expressa, quæ de communi omnium vestrum assensu, nostris petebatis literis confirmari: de quibus nos quædam exceperimus, quæ juxta votum vestrum vobis duximus concedenda. Cum ergo a vobis sit communiter constitutum, ut Judices pro salario nihil accipiant, ultra vigesimam litris, nec de subscriptione testamentorum, vel aliis contractibus, Judices ipsi a civibus plusquam duos tarenos, aut Notarii nisi unum: extra Civitatem autem Judices centesima, Notarii vero ducentesima sint eorum, quæ testamento legantur, aut quocumque modo veniant in contractuum portione contenti: vestris precibus annuentes, id (sicut a vobis est communiter postulatum) concedimus, confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus: presenti quoque confirmationi adjicimus, ut si quando curia sub certo banno inhibuerit fieri assembleatas, hi, qui contrave-

Clausula. Dat. An. 1198.

Ex Baluz. Epist. 256.

Causa Privilegi.

Statuta.

Confirmatio.

Clausula. Datum die 9. Junii An. Domini 1198. Pontif. An. I.

Ex Baluz. Epist. 256.

Exordium.

travenire præsumperint, bannum sine diminutione persolvant: exceptis ministerialibus curiæ, quos juxta mandatum Recltoris, qui pro tempore fuerit pro commodis Civitatis volumus, cum necesse fuerit, & Recltor mandaverit, convenire: salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum quinto Idus Junii, Pontificatus nostri Anno Primo.

IX.

Canonice Basilicæ Sancti Petri de Urbe quemdam concedit redditum, & bona nonnulla confirmat.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Canonice Basilicæ Principis Apostolorum tam presentibus, quam futuris canonice substituendis in perpetuum.

Um in Lege veteri non solum laborum primitiæ, verum etiam hominum primogenita Domino mandentur offerri, nos, quos ipse (licet immeritis) gratuito celestis gratiæ rore perfusus, ad Summi Pontificatus apicem sublimavit, ut primogeniti sumus in multis fratribus, cum omne opus nostrum teneamus Domino consecrare, promotionis nostræ primitias ipsi fideliter offerre decrevimus: ut in honorem Apostolorum Principis, cui (licet immeriti) non sine magno quodam, & admirabili Sacramento, successimus in officio Pastoralis, cum ea die sumus in Sede Apostolica consecrati, qua Beatus Petrus Apostolus in Episcopali fuit Cathedra collocatus, Sacrosanctam ejus Basilicam licet tenuis alicujus, tamen muneris privilegio decorare: sperantes, quod is, qui munus Habel, & minuta viduæ mista in Gazophilacium accepit, nostræ quoque respiciat humilitatis affectum, non quantum, sed ex quanto proferamus attendens: qui cum sit Dominus omnium, & honorum nostrorum non egeat, quid dignè possimus tribuere retribuere non habemus: quia de suo reddimus, non de nostro largimur. Propter dilecti in Domino filii, vobis tanquam specialibus Principis Apostolorum Ministris, ob ipsius Apostoli reverentiam cupientes utiliter providere, attendentes etiam quod inter cæteras Ecclesias per universam Urbem diffusas, Basilicam Principis Apostolorum, utpote Sedem nostram specialius diligere, ac honorare tenemur, sicut qui olim in ipsa vobiscum pariter Canonice beneficiū affectu, nunc de filio in patrem ejus divina sumus miseratione promoti. Alteram quartam ministeriorum ad honorem Dei, & Apostolorum Principis, ac ut sollicitus, & devotus Divinis Officiis intendatis, de communi fratrum nostrorum consilio, vobis, & successoribus vestris perpetua donatione concedimus, & Apostolicæ Sedis privilegio communimus: itaut deinceps medietatem omnium ministeriorum sine diminutione qualibet habeatis. Ad hæc Ecclesias Sancti Jacobi, & Sancti Leonardi sitas in Septimiano, quantum ad spiritalia pleno vobis jure subiciimus, super jure patronatus nemini præjudicium facientes. Ab Ecclesiis autem Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in Saxia, & San-

Innocentius antea Canonice hujus Basilicæ.

Concessio eisdem facta.

ctæ Mariæ in Transpadina, concedimus, & statum in scrutinio, Baptismo, Processionibus, & Chrismatibus confessione, vobis subjectionem, & reverentiam perpetuis imposterum temporibus exhiberi. Nullis obstantibus privilegiis, cum hoc beneficium vobis de certa conscientia conferamus: reservantes nobis, & successoribus nostris in tribus prædictis Ecclesiis institutionem, destinationem, & correctionem omnium Clericorum. In cæteris autem Ecclesiis, quæ sunt in Civitate Leoniana, & per strata usque ad montem malum, jus, quod hæcenus habuistis, vobis, & successoribus vestris auctoritate Apostolica in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam Beati Petri temere perturbare &c. Si qua igitur &c.

Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii vicem agentis Cancellarii tertio Idus Martii, Indictione prima Incarnationis Dominicæ. Anno MCXCVII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ Tertii. Anno Primo.

X.

Ratum habet Statutum Legati Apostolici in Lombardia, quod Hæretici ad dignitates nec eligi, nec eligere possint.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Archidiacono Mediolanensi.

His, quæ ad ampliandam Fidem Catholicam, & reprimendam pravitatem hæreticam statuuntur, auctoritatem nostram libenter impendimus, & favorem. Sane, sicut accepimus, dilectus filius noster G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, dum legationis fungeretur officio in partibus Lombardiæ, de consilio Venerabilium Fratrum nostrorum Mediolanen. Archiepiscopi, & Episcoporum, qui ad eum Veronæ convenerant, & quorundam etiam sapientum instituit, ut de cætero hæretici ad consilia, & dignitates Lombardiæ nullatenus admittantur, nec eligendi alios eis arbitrium conferatur: nec in eligendis personis ad eas vocem, debeant aliquam obtinere. Ad id autem servandum imposterum, Potestates, Consules, Consilia Lombardiæ astringend. consuit juratoria cautione, & te ad recipienda juramenta eorum in quibusdam Civitatibus deputavit, indulta tibi libera facultate contumaces excommunicationis, & terras eorum interdicti sententiis feriendi. Nos igitur, quod ab eodem Cardinali provida deliberatione statutum est ratum habentes, ut juxta mandatum ejus à Civitatibus illis super hoc exigas, & recipias juramenta, ad quas te ipse duxeris destinandum, injungimus auctoritate, tibi presentium indulgentes, ut contraditores excommunicationis sententia ferias, & terras eorum sub jactis interdicto. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimo septimo Kalendas Julii.

Clausula.

Dat. die 13. Martii Anno Dom. 1198. Pont. An. I.

Ex Baluz. Epist. 257.

Proemium.

Decretum Legati Apost.

Eiusdem confirmatio.

Dat. die 16. Junii An. Domini 1198. Pont. An. I.

Con-

XI.

Confirmatio Regularium Institutionum Canonico- rum Præmonstratensium, quibus nonnulla conceduntur Privilegia.

Ex Baluz. Epist. 329.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Petro Abbati Præmonstraten. & ceteris Abbatibus, & Canonicis Præmonstraten. Ordinis tam presentibus, quam futuris Regularem Vitam professis in perpetuum.

Præmissum.

IN eminenti Apostolica Sedis specula (licet immeriti) disponente Domino constituti, pro singulorum statu solliciti esse compellimur, & ea sincere tenemur amplecti, quæ ad incrementum Religionis pertinent, & ad virtutum spectant ornatum, quatenus Religiosorum quies ab omni sit perturbatione secunda, & a iugo mundanæ oppressionis servetur illæsa, cum Apostolica fuerit tuitione munita. Attendentes itaque, quo modo Religio, & Ordo vester multa refulgens gloria meritorum, & gratia redolens Sanctitatis, palmites suos a mari usque ad mare extendit, ipsum Ordinem, & universas Domos ejusdem Ordinis Apostolicæ protectionis presidio duximus conservandas, & presenti privilegio muniendas. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus benignius annuentes, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Lucii, Urbani, & Clementis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, universas regulares institutiones, & dispositiones, quas de communi consensu, vel majoris, & sanioris partis fecistis, sicut inferius denotantur, Auctoritate Apostolica roboramus, & presentis scripti privilegio communimus: videlicet ut ordo canonicus, quemadmodum in Præmonstraten. Ecclesia, secundum Beati Augustini regulam, & dispositionem recol. memorie Norberti quondam Præmonstraten. Ordinis Institutoris, & successorum suorum, in candido habitu institutus esse dignoscitur, per omnes ejusdem Ordinis Ecclesias perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, & ejusdem penitus observantia. Iidem quoque libri, qui ad divinum officium pertinent, ab omnibus ejusdem ordinis uniformiter teneantur: nec aliqua Ecclesia, vel persona Ordinis vestri, adversus communia ipsius ordinis instituta privilegia aliquod postulare, vel obtentum, audeat quomodolibet retinere, Nulla etiam Ecclesiarum ei, quam genuit, quamlibet terreni commodi exactionem imponat, sed tantum Pater Abbas curam de profectu, tam filii Abbatis, quam fratrum domus illius habeat, & potestatem habeat secundum ordinem corrigendi, quæ in ea noverit corrigenda: & illi ei tanquam Patri reverentiam filialem humiliter exhibeant. Abbas autem Præmonstraten. Ecclesie, quæ Mater esse dignoscitur aliarum, non solum in his Ecclesiis, quas instituit, sed etiam in omnibus aliis ejusdem ordinis, & dignitatem, & officium Patris obtineat, & ei ab omnibus tam Abbatibus, quam Fratribus debita Patri obedientia impendatur. Præterea omnes Abbates ordinis vestri, singulis annis, ad generale Capitulum Præmonstraten. postposita omni occasione conveniant: illis solis exceptis, quos a labore vix corporis re-

Omnes Regulares Ordinis hujus institutiones confirmat.

Regules eis imponit.

tardaverit infirmitas: qui tamen idoneum pro se delegare debebunt nuncium, per quem recessitas, & causa remotionis suæ capitulo valeat nunciari. Hi autem, qui in remotioribus partibus habitantes, sine gravi difficultate singulis annis se nequiverint capitulo presentare, in eo termino conveniant, qui in ipso eis capitulo fuerit constitutus. Si vero quilibet Abbatum, aut Præpositorum, per contumaciam vestrum capitulum frequentare deserint, liceat Abbati Præmonstraten. consilio sui capitulo, eos usque ad dignam satisfactionem sententia percellere regulari: & sententiam, quam præfatus Præmonstraten. Abbas, sive in generali capitulo, sive extra capitulum consilio Coabbatum, in Prelatos, & subditos totius ordinis vestri canonice tulerit, nulli Archiepiscoporum, seu Episcoporum, nisi forte de mandato Romani Pontificis, liceat relaxare. In generali igitur vestro capitulo præfidente Abbate Præmonstraten. ceterisque confidentibus, & in spiritu Dei cooperantibus de his, quæ ad edificationem animarum, ad instructionem morum, & ad informationem virtutum, atque incrementum regularis discipline spectant, sermo diligens habeatur. Porro de omnibus questionibus, & querelis, tam spiritualibus, quam temporalibus, quæ in ipso capitulo propositæ fuerint, illud teneatur irrefragabiliter, & servetur, quod Abbas Præmonstraten. cum his, qui sanioris consilii, & magis idonei apparuerint, iuste, ac provide iudicabit. Sane si Abbas aliquis vestri ordinis infamis, vel inutilis, aut ordinis sui prævaricator inventus fuerit, & prius per Patrem suum Abbatem, aut per nuncios ejus admonitus, suum corrigere, & emendare delictum neglexerit, aut cedere (si amovendus fuerit) sponte noluerit, auctoritate generalis capitulo deponatur: & depositus sine dilatione ad domum unde exivit, seu ad aliam ejusdem ordinis, quam elegerit, sine ulla conditione temporalis commodi revertatur, in obedientia Abbatis, sicut ceteri fratres ipsius domus firmiter permanserunt, id ipsum etiam alio tempore (si necesse fuerit) & capitulum, sine scandalo, vel periculo expectare nequiverint, per Abbatem Præmonstratensem, & Patrem Abbatem, & alios Abbates, quos vocaverit fieri licebit, Quod si depositus in se data sententia contumaciter contraire tentaverit, tam ipse, quam principales ejus, qui de ordine vestro fuerint in sua contumacia fautores, ab Abbate Præmonstraten. & ceteris Abbatibus censura Ecclesiastica, donec satisfaciant, arceantur. Verum cum aliqua Ecclesiarum vestrarum Abbate proprio fuerit destituta, vel cum ibi Abbatis electio regulariter non fuerit celebrata, sub Patris Abbatis potestate, ac dispositione consistat, & cum ejusdem consilio, qui eligendus fuerit, a Canonicis eligatur. Electo autem Fratres Ecclesie statim obedientiam promittant: qui non quasi absolutus a potestate Patris Abbatis, vel ordinis sui, Archiepiscopo, vel Episcopo, in cuius Diocesi fuerit, presentetur, plenitudinem ab eo officii percepturus: ita tamen, quod post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo, professionem, occasione illa non transgrediatur Constitutiones ordinis sui, nec in aliquo ejus prævaricator existat. Si quis etiam ex vobis canonicè electus in Abbatem, Diocesano Episcopo semel, & iterum, per

per Abbates vestri ordinis presentatus, benedictionem ab eo non potuerit obtinere, nec Ecclesia, ad quam vocatus est, destituta, consilio periclitetur, officio, & loco Abbatis plenarie, secundum ordinem fungatur in ea, tam in exterioribus providendis, quam in interioribus corrigendis, donec aut interventu generalis capitulo vestri, aut præcepto Romani Pontificis, seu Metropolitanæ benedictionem suam obtineat. Porro nulla persona Ecclesiastica pro Christmate, aut consecrationibus, & ordinationibus, aut pro sepultura pretium, aut pro benedictione Abbatis, & deducendo in Sedem suam palefridum, aut aliquid aliud a vobis exigere, nullus vestrum, etiam si exigatur, dare præsumat: quia & exigentem, & dantem nota, & periculum simoniae pravitatis involvit. Ceterum si aliqua Ecclesiarum vestrarum Pastoris solacio destituta inter fratres de substituendo Abbate discordia fuerit, vel scissura suborta, & ipsi facile ad concordiam, vel unitatem revocari nequiverint, Pater Abbas consilio Coabbatum suorum eis idoneam provideat personam, & illi eam sine contradictione recipiant in Abbate: quam si recipere contempserint, sententia subiaceant, quam Pater Abbas cum consilio Coabbatum suorum in eos duxerit auctoritate ordinis promulgandam. Ad hæc quoniam Præmonstraten. Ecclesia prima Mater est omnium Ecclesiarum totius Ordinis, & Patrem super se alium non habet, sicut ad cautelam, & custodiam ordinis statutum est, per tres primos Abbates Laudunen. Florentien. Cuiusiacen. annua ibidem visitatio fiat: & siquid in ipsa domo corrigendum fuerit, absque majori per eos audientia corrigatur. Quod si Abbas in corrigendo tepidus, & fratres sæpius moniti incorrigibiles permanerint, ad generale capitulum referatur, & sicut melius visum fuerit, consilio generalis capitulo emendetur, & sententia in hac parte capitulo sine retractione aliqua observetur. Quoties vero Ecclesia Præmonstraten. sine Abbate fuerit, aut præfatos tres Abbates ejus cura respiciat, & a Canonicis ipsius Ecclesie, cum eorum consilio persona in Abbatem idonea eligatur: ad consilium suum quatuor aliis Abbatibus ad eandem Ecclesiam pertinentibus pariter advocatis, quos ipsi Canonici providerint advocandos. Liceat quoque unicuique Matri Ecclesie ordinis vestri cum consilio Abbatis Præmonstraten. de Abbatibus Ecclesiarum, quæ ab ea processisse noscuntur, sive etiam de alia ejusdem ordinis inferiore Ecclesia, sibi quemcumque voluerit (si tamen idoneus extiterit) in Abbatem assumere. Personam autem de alio ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in Abbatem, nec vestri ordinis aliqua in Abbatem Monasterii alterius ordinis, nisi de auctoritate Romanæ Ecclesie, ordinetur. Nulli etiam Canonicis, vel conversis vestros sine licentia Abbatum recipere, aut susceptos liceat retinere. Sane nulli Ecclesiastici vestri ordinis liceat ad aliquam aliam professionem temeritate quolibet se transferre. Si qua vero Ecclesia Canonicorum alterius ordinis ad ordinem vestrum venerint, ad Ecclesie vestri ordinis habeant sine refectione respectum, in qua vestrum noscuntur ordinem assumpsisse. Præterea si inter aliquas Ecclesias vestri ordinis de temporalibus questio emerferit, non extra ordinem Ecclesiastica, vel secu-

De Visitacione Præmonstraten. Ecclesie.

De Abbatibus inferiorum Abbatium.

Nonnulla Privilegia. c. 1. g. i.

laris audientia requiratur, sed mediante Præmonstraten. Abbate, & ceteris, quos vocaverit, aut charitative inter eas componatur, aut auditis utrinque rationibus eadem controversia iusto iudicio terminetur. Ad majorem quoque ordinis vestri pacem conservandam, districtius prohibemus, ne aliquis prælatorum, vel subditorum vestrorum in his, quæ ad disciplinam, & instituta ordinis spectant, audeat prout statutum est in Lateranen. Concilio, appellare: sed si ququam appellare tentaverit, nihilominus illi, quorum interest, regularem disciplinam exerce-re debent. De cetero quoniam a strepitu, & tumultu secularium remoti pacem, & quietem diligitis, grangias vestras, & curtes, sicut & atria Ecclesiarum, a pravorum incurfu, & violentia libera fore sancimus, prohibentes, ut nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare, seu interficere, aut furtum, vel rapinam committere audeat: Ob vitandas vero secularium virorum frequentias, liberum sit vobis, salvo jure Diocesanorum Episcoporum, oratoria in grangiis, & curtiis vestris construere: & in ipsis vobis, & familia vestra divina officia, (cum necesse fuerit) celebrare, & ipsam familiam, nisi aliqui sint, qui in vicinia habeant propria domicilia, ad confessionem, communionem, & sepulturam, cum vestri ordinis honestate suscipere. Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas à seculo fugientes, ad conversionem recipere, & eas cum rebus suis sine contradictione aliqua retinere. Infirmos quoque absolutos, qui in extrema voluntate ad vos se transferri, aut apud vos sepeliri deliberaverint, nullus impedire, seu res eorum legitimas detinere præsumat: salva tamen hæredum legitima portione, & canonica iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad majorem etiam ordinis vestri reverentiam, & regularis discipline observantiam, vobis filii Abbates subiectos vestros ligandi, & solvendi plenam concedimus facultatem. Quia vero singula, quæ ad religionis profectum, & animarum salutem ordinastis, presenti abbreviationi nequiverint annecti, nos cum his, quæ præscripta sunt, consuetudines vestras, quas inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, & deinceps auctore Domino statuetis, auctoritate Apostolica roboramus, & vobis, vestrisque Successoribus, & omnibus qui ordinem vestrum professi fuerint, perpetuis temporibus inviolabiliter observandas decernimus: nec aliqua littera habeant firmitatem, quæ tacito nomine Præmonstraten. Ordinis, contra libertates vobis ab Apostolica Sede indultas fuerint impetratæ. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere, vel extorqueere præsumat, licet fundorum dominis pro rei proprietate aliquem censum, vel quotamlibet partem frugum reddatis. Interdicimus vero Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatibus, nisi servato eversionis numero, in Lateranen. Concilio constituto, in vestris Monasteriis hospitari. Ad grangias autem vestras, & ad curtes hospitandi gratia, non nisi in magna necessitate divertant, & tunc contenti sint ipsarum mansionum cibariis consuetis cum honestate atque charitate exhibitis. Nulli autem

Consuetudines, & Constitutiones Ordinis confirmat.

Nonnulla concedit exemptionem.